

تاریخ دریافت مقاله: ۹۱/۱/۱۹

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۱/۶/۸

زهرة قاسم‌زاده^۱، صمد سامانیان^۲

طرح و نقش در بافته‌های کرمانجی، در خراسان شمالی

چکیده

کوچ‌نشینان کُرد خراسان شمالی، که بر اساس زبان گفتاری‌شان به کرمانج [۱] مشهورند، با جمعیتی بیش از دیگر قومیت‌های استان، حجم عظیمی از دست‌بافته‌های استان را تولید می‌کنند. هدف اصلی این مقاله بررسی طرح و نقش‌بافته‌های کرمانجی خراسان شمالی از گذشته تا امروز است. این تحقیق با استفاده از روش تحقیق توصیفی و گردآوری داده‌ها با مطالعات میدانی، به بررسی طرح‌ها و نقوش اصیل دست‌بافته‌های این قوم و مفهوم آنها، و نیز بافته‌هایی که در حال منسوخ شدن‌اند، می‌پردازد. این مقاله به این نتایج رسیده است که مهم‌ترین ویژگی نقوش کرمانجی، فرم هندسی و شکسته آنهاست. در هیچ یک از این بافته‌ها - جز چند استثنا - چیزی به نام طرح در کار نیست، و نقش‌مایه‌ها جایگاه محوری دارند. در گلیم، بافت نگاره‌های حیوانی غلبه دارند؛ و در جاجیم، بافت نقوش اشیای کاربردی در زندگی روزمره. این قوم در بافت قالی، علاوه بر طرح‌های اصیل کرمانجی، از طرح‌ها و نقوش سنتی اقوام همسایه نیز مانند ترکمن‌ها تأثیر پذیرفته‌اند. نقوش بافته‌شده بر این آثار، یا ریشه در آیین‌ها و باورهای قومی دارند، و یا نقش اشیایی‌اند که در زندگی روزمره کاربرد داشته‌اند.

کلیدواژه‌ها: دست‌بافته، کرمانج، طرح، نقش، کوچ‌نشینان، کرد، خراسان.

۱. مربی گروه هنر، دانشکده هنر، دانشگاه پیام نور، استان خراسان رضوی، شهر مشهد (نویسنده مسئول)

E-mail: Ghasemzadeh@pnu.ac.ir

۲. استادیار دانشگاه هنر، استان تهران، شهر تهران

E-mail: Samanian_S@yahoo.com